

**ՇՈՒԿԱՅԻ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍԶԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ 2018 ԹՎԱԿԱՆԻ
2-ՐԴ ԵՌԱՄՍՅԱԿԻ ԿԱՏԱՐՈՂԱԿԱՆԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ**

Սույն կատարողականի գնահատումն իրականացվել է ՀՀ կառավարության 2015 թվականի հունիսի 25-ի «Տեսչական մարմինների գործունեության կատարողականի գնահատման սկզբունքները, չափորոշիչները և կարգը հաստատելու մասին» N 693-Ն որոշմանը համապատասխան, բազմակողմանիության, ամբողջականության և անկողմնակալության սկզբունքներով, կատարողականի գնահատման չափորոշիչների վերլուծության և գնահատման միջոցով ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության շուկայի վերահսկողության տեսչական մարմնի կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության հիման վրա:

Շուկայի վերահսկողության տեսչական մարմնի (այսուհետ՝ Տեսչական մարմին) կատարողականի գնահատման չափորոշիչներն են՝

- 1) նպատակի չափորոշիչներ,**
- 2) գործընթացի չափորոշիչներ,**
- 3) արդյունքի չափորոշիչներ:**

1. ՆՊԱՏԱԿԻ ՉԱՓՈՐՈՇԻՉՆԵՐ

Նպատակի չափորոշիչները վերաբերում են շուկայում ոչ պարենային արտադրանքի անվտանգության ապահովմանը և օրենսդրության հետ համապատասխանությանը:

Նպատակի չափորոշիչներն են՝

1.1) Տեսչական մարմնի գործունեության հիմնական նպատակին հասնելու մակարդակը:

Գնահատման համար վերլուծվել է հաշվետու ժամանակահատվածում Տեսչական մարմնի կողմից իրականացված ստուգումների արդյունքները:

Չափորոշիչի գնահատականը 2018 թվականի 2-րդ եռամսյակի համար՝

- **Բացասական,**

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության՝ նպատակին հասնելու մակարդակը գնահատվում է բացասական, եթե՝

1. հաշվետու ժամանակահատվածում, Տեսչական մարմնի իրականացված ստուգումները Տեսչական մարմնին վերապահված ոլորտների 30%-ը չեն գերազանցել,
2. հաշվետու ժամանակահատվածում կատարված ստուգումների 70%-ից ավելի տնտեսվարող սուբյեկտների մոտ հայտնաբերվել են խախտումներ,
3. հաշվետու ժամանակահատվածում ստուգումների արդյունքում արձանագրվել են 2-ից ավելի շրջակա միջավայրին, ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձանց գույքային շահերին, պետությանը սպառնացող էական վտանգի կամ ռիսկի դեպքեր:

Տեսչական մարմնի կողմից իրականացված ստուգումների արդյունքների ուսումնասիրությամբ պարզվել է՝ 2018 թվականի 2-րդ եռամսյակում իրականացված ստուգումները կազմել են Տեսչական մարմնին վերապահված ոլորտների 86,6%-ը

(Տեսչական մարմնին վերապահված 30 ոլորտներից 26-ում իրականացվել են ստուգումներ), կատարված ստուգումների 83%-ից ավելի տնտեսվարող սուբյեկտների մոտ հայտնաբերվել են խախտումներ (իրականացված 73 ստուգումներից 61-ում արձանագրվել են խախտումներ) և ստուգումների արդյունքում չեն արձանագրվել շրջակա միջավայրին, ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձանց գույքային շահերին, պետությանը սպառնացող էական վտանգի կամ ռիսկի դեպքեր:

Վերլուծություն: Չափորոշիչը գնահատվել է բացասական 2-րդ կետի արդյունքների հիման վրա՝ հաշվետու ժամանակահատվածում կատարված ստուգումների 70%-ից ավելի տնտեսվարող սուբյեկտների մոտ հայտնաբերվել են խախտումներ:

Նշված կետը ցույց է տալիս Տեսչական մարմնի հիմնական նպատակին հասնելու մակարդակը: ՀՀ վարչապետի 2018 հունիսի 11-ի թվականի N 732-Լ որոշմամբ հաստատված ՀՀ շուկայի վերահսկողության տեսչական մարմնի կանոնադրությամբ Տեսչական մարմնի նպատակն է օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով ոչ պարենային արտադրանքի, թանկարժեք մետաղների և չափումների միասնականության ապահովման ոլորտներում անվտանգության և օրենսդրության պահանջների պահպանման ապահովումն է:

Հաշվի առնելով հայտնաբերված խախտումների բարձր տոկոսը (83%)՝ նպատակին հասնելու մակարդակը չի կարելի համարել բավարար:

1.2) Ոչ պարենային արտադրանքի առավել ռիսկային բնագավառներում փոփոխությունների առկայությունը:

Գնահատման համար վերլուծվել է հաշվետու ժամանակահատվածում Տեսչական մարմնի կողմից առավել ռիսկային բնագավառներում իրականացված ստուգումների արդյունքները, ինչը համեմատվել է նախորդ հաշվետու ժամանակահատվածի արդյունքների հետ:

Չափորոշիչի գնահատականը 2018 թվականի 2-րդ եռամսյակի համար՝

- **Չեզոք,**

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության՝ չափորոշիչը գնահատվում է չեզոք, եթե հաշվետու ժամանակահատվածում, համեմատած նախորդ հաշվետու ժամանակահատվածի հետ, իրավիճակի գնահատականի ցուցանիշը ունեցել է տատանում ոչ ավելի քան 5%:

2018 թվականի 2-րդ եռամսյակի ցուցանիշը կազմել է 65,7 միավոր, իսկ նախորդ հաշվետու ժամանակահատվածի ցուցանիշը կազմել է 62,8 միավոր: Ցուցանիշը բարձրացել է 2,9 %-ով:

1.3) Ռիսկերի պլանավորման, վերլուծության և գնահատման համար հատկացված ֆինանսական միջոցները և մարդկային ռեսուրսները:

Գնահատման համար համեմատվել են հաշվետու ժամանակահատվածի և նախորդ տարվա նույն եռամսյակի արդյունքները:

Չափորոշիչի գնահատականը 2018 թվականի 2-րդ եռամսյակի համար՝

- **Բացասական,**

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության՝ չափորոշիչը գնահատվում է բացասական, եթե հաշվետու ժամանակահատվածում, ֆինանսական միջոցներից կամ մարդկային ռեսուրսներից որևէ մեկի ծախսը նվազել է նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ 5%-ից ավել:

2018 թվականի 2-րդ եռամսյակում Տեսչական մարմնի կողմից ռիսկերի պլանավորման, վերլուծության և գնահատման համար ֆինանսական միջոցներ չեն ծախսվել, իսկ մարդկային ռեսուրսները կազմել են 3 աշխատակից: 2017 թվականի 2-րդ եռամսյակում Տեսչական մարմնի կողմից ռիսկերի պլանավորման, վերլուծության և գնահատման համար ֆինանսական միջոցներ չեն հատկացվել, իսկ մարդկային ռեսուրսները կազմել են 16 աշխատակից: Այդպիսով մարդկային ռեսուրսների ծախսը նվազել է 81,25%-ով:

Վերլուծություն: 2017 թվականի 2-րդ եռամսյակում Տեսչական մարմինը ստուգումներ չի իրականացրել և հնարավորություն է ունեցել ռիսկերի պլանավորման, վերլուծության և գնահատման համար իրականացնել շուկայում ոլորտային ուսումնասիրություն-դիտարկումներ, որոնց մասնակցել են Տեսչական մարմնի 16 աշխատակից: 2018 թվականին նման աշխատանք Տեսչական մարմնի կողմից չի իրականացվել:

1.4) Խորհրդատվության, մեթոդական աջակցության և կանխարգելման միջոցների համար հատկացված ֆինանսական միջոցները և մարդկային ռեսուրսները:

Գնահատման համար համեմատվել են հաշվետու ժամանակահատվածի և նախորդ տարվա նույն եռամսյակի արդյունքները:

Չափորոշչի գնահատականը 2018 թվականի 2-րդ եռամսյակի համար՝

- Դրական,

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության՝ չափորոշիչը գնահատվում է դրական, եթե հաշվետու ժամանակահատվածում ֆինանսական միջոցներից կամ մարդկային ռեսուրսներից որևէ մեկի ծախսը նախորդ հաշվետու ժամանակահատվածի համեմատ ավելացել է 5% և ավելի:

2018 թվականի 2-րդ եռամսյակում Տեսչական մարմնի կողմից խորհրդատվության, մեթոդական աջակցության և կանխարգելման նպատակով ֆինանսական միջոցների ծախսը կազմել է 27 600 դրամ, մարդկային ռեսուրսները կազմել են 6 աշխատակից, իսկ 2017 թվականի 1-ին եռամսյակում չափորոշչի իրականացման նպատակով ֆինանսական միջոցներ չեն հատկացվել, իսկ մարդկային ռեսուրսները կազմել են 1 աշխատակից: Այդպիսով ֆինանսական միջոցների և մարդկային ռեսուրսների ծախսը ավելացել է 5%-ից ավել:

1.5) Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանը կամ համապատասխան ոլորտների քաղաքականություն մշակող պետական մարմիններին ներկայացված առաջարկությունների քանակը:

Գնահատումը իրականացվում է տարին մեկ անգամ 4-րդ եռամսյակում:

2. ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԻ ՉԱՓՈՐՈՇԻՉՆԵՐ

Գործընթացի չափորոշիչները վերաբերում են Տեսչական մարմնի գործառույթների իրականացման ընթացքին:

Գործընթացի չափորոշիչներն են՝

2.1) Ըստ անհրաժեշտության իրականացված ստուգումների միջին տևողությունը.

Գնահատման նպատակով վերլուծվում և համադրվում են հաշվետու ժամանակահատվածում տարեկան ծրագրով չնախատեսված, Տեսչական մարմնի կողմից կատարված ստուգումները և տարեկան ծրագրով կատարված նույն կամ նույնատիպ ստուգումների միջին տևողությունները:

Չափորոշի գնահատականը 2018 թվականի 2-րդ եռամսյակի համար՝

- **Չեզոք,**

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության չափորոշիչը գնահատվում է չեզոք, եթե ըստ անհրաժեշտության իրականացված ստուգումների միջին տևողությունը կազմում է Տեսչական մարմնի կողմից իրականացված ծրագրային ստուգումների միջին տևողության 40-ից մինչև 60%-ը:

2018 թվականի 2-րդ եռամսյակում ըստ անհրաժեշտության ստուգման տևողությունը կազմել է 2 օր, իսկ իրականացված ծրագրային ստուգումների միջին տևողությանը 2,8 օր: Այդպիսով ըստ անհրաժեշտության իրականացված ստուգումների միջին տևողությունը կազմում է Տեսչական մարմնի կողմից իրականացված ծրագրային ստուգումների միջին տևողության 60%-ը:

2.2) Բարձր ռիսկային տնտեսվարող սուբյեկտներում և ստուգման օբյեկտներում ստուգումների քանակը՝ ստուգումների ընդհանուր քանակի համեմատությամբ:

Չափորոշի գնահատումը հնարավոր կլինի իրականացնել 2018 թվականի 3-րդ եռամսյակից, քանի որ Տեսչական մարմինը իր ստուգումները սկսել է իրականացնել 2017 թվականի 3-րդ եռամսյակից, իսկ համաձայն «Հայաստանի Հանրապետությունում ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 3-րդ մասի միևնույն պետական մարմնի կողմից միևնույն տնտեսվարող սուբյեկտում ստուգումները՝ կախված տնտեսվարող սուբյեկտի ռիսկայնության աստիճանից, իրականացվում են հետևյալ հաճախականությամբ՝ 1) բարձր ռիսկայնության սուբյեկտների մոտ՝ ոչ ավելի հաճախ, քան տարին 1 անգամ:

2.3) Ստուգումների տարեկան ծրագրում ընդգրկված ստուգումների միջին տևողությունը:

Գնահատման համար հաշվարկվել է հաշվետու ժամանակահատվածում ստուգումների տարեկան ծրագրով ընդգրկված ստուգումների միջին տևողությունը, ինչը համեմատվել է տարեկան կտրվածքով ծրագրով ընդգրկված ստուգումների միջին տևողություն հետ:

Չափորոշի գնահատականը 2018 թվականի 2-րդ եռամսյակի համար՝

- **Դրական,**

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության չափորոշիչը գնահատվում է դրական, եթե հաշվետու ժամանակահատվածում ստուգումների միջին տևողությունը տարեկան կտրվածքով ստուգումների միջին տևողությունից 10%-ից քիչ է:

Ստուգումների միջին տևողությունը տարեկան կտրվածքով կազմում է 7.2, իսկ Տեսչական մարմնի 2018 թվականի 2-րդ եռամսյակում ստուգումների միջին տևողությունը կազմել է 2,8 օր:

2.4) **Ըստ անհրաժեշտության իրականացված ստուգումների ընդհանուր քանակի (որոնց շնորհիվ կանխվել է հանրությանը, շրջակա միջավայրին, ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձանց գույքային շահերին, պետությանը սպառնացող էական վնաս կամ ռիսկ) հարաբերակցությունը ստուգումների տարեկան ծրագրով նախատեսված և իրականացված ստուգումների ընդհանուր քանակին:**

Չափորոշչի գնահատականը 2018 թվականի 2-րդ եռամսյակի համար՝

- **Դրական,**

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության՝ չափորոշիչը գնահատվում է դրական, եթե հաշվետու ժամանակահատվածում ըստ անհրաժեշտության իրականացված ստուգումների ընդհանուր քանակը (որոնց շնորհիվ կանխվել է հանրությանը, շրջակա միջավայրին, ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձանց գույքային շահերին, պետությանը սպառնացող էական վնաս կամ ռիսկ) չի գերազանցել ստուգումների տարեկան ծրագրով նախատեսված և իրականացված ստուգումների 20%-ը:

2018 թվականի 2-րդ եռամսյակում ըստ անհրաժեշտության իրականացված ստուգումների ընդհանուր քանակը կազմել է 1 (հայտնաբերվել է խախտում), իսկ տարեկան ծրագրով նախատեսված և իրականացված ստուգումների քանակը կազմել է 72: Այդպիսով ըստ անհրաժեշտության իրականացված ստուգումների ընդհանուր քանակը կազմել է ստուգումների տարեկան ծրագրով նախատեսված և իրականացված ստուգումների 1,3%-ը:

2.5) **Ստուգման ենթարկված օբյեկտների բավարարվածության աստիճանը Տեսչական մարմնի աշխատանքների անաչառությունից, ընթացակարգերի թափանցիկությունից, տրամադրված տեղեկատվության որակից և Տեսչական մարմնի ծառայողների արհեստավարժությունից:**

Չափորոշչի գնահատականը 2018 թվականի 2-րդ եռամսյակի համար՝

- **Դրական,**

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության՝ չափորոշիչը գնահատվում է դրական, եթե հաշվետու ժամանակահատվածում դժգոհություններ և բողոքներ չեն ստացվել:

2018 թվականի 2-րդ եռամսյակում ստուգման ենթարկված օբյեկտների կողմից դժգոհություններ և բողոքներ չեն ստացվել:

3. ԱՐԴՅՈՒՆՔԻ ՉԱՓՈՐՈՇԻՉՆԵՐ

Արդյունքի չափորոշիչները վերաբերում են Տեսչական մարմնի կոնկրետ լիազորության իրականացման անմիջական արդյունքին:

Արդյունքի չափորոշիչներն են՝

3.1) **Ստուգումների տարեկան ծրագրում ընդգրկված և ըստ անհրաժեշտության իրականացված ստուգումների քանակական հարաբերակցությունը:**

Չափորոշչի գնահատականը 2018 թվականի 2-րդ եռամսյակի համար՝

- **Դրական,**

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության՝ չափորոշիչը գնահատվում է դրական, եթե հաշվետու ժամանակահատվածում ըստ անհրաժեշտության իրականացված ստուգումների քանակը չի գերազանցել ստուգումների ընդհանուր քանակի 20%-ը:

2018 թվականի 2-րդ եռամսյակում ըստ անհրաժեշտության իրականացված ստուգումների ընդհանուր քանակը կազմել է 1, իսկ տարեկան ծրագրով նախատեսված և իրականացված ստուգումների քանակը կազմել է 72: Այդպիսով ըստ անհրաժեշտության իրականացված ստուգումների ընդհանուր քանակը կազմել է ստուգումների տարեկան ծրագրով նախատեսված և իրականացված ստուգումների 1,3%-ը:

3.2) Տեսչական մարմնի վերահսկման 4 բարձր ռիսկային ոլորտներում իրավիճակի փոփոխությունը:

Գնահատման համար վերլուծվել են հաշվետու ժամանակահատվածում Տեսչական մարմնի կողմից 4 բարձր ռիսկային ոլորտներում իրականացված ստուգումների արդյունքները, որոնք համեմատվել են նախորդ եռամսյակի ցուցանիշի հետ:

Չափորոշչի գնահատականը 2018 թվականի 2-րդ եռամսյակի համար՝

- Չեզոք,

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության՝ չափորոշիչը գնահատվում է չեզոք, եթե հաշվետու ժամանակահատվածում, նախորդ հաշվետու ժամանակահատվածի համեմատ, իրավիճակի գնահատականի ցուցանիշը ունեցել է տատանում ոչ ավելի, քան 8%:

2018 թ. 2-րդ եռամսյակում ցուցանիշը կազմել է 70 միավոր, իսկ նախորդ եռամսյակի ցուցանիշը եղել է 65 միավոր: Այդպիսով ցուցանիշը բարձրացել է 7,2%-ով:

3.3) Ըստ առանձին ստուգման հատկացված ֆինանսական միջոցները և մարդկային ռեսուրսները:

Գնահատման համար հաշվարկվում են հաշվետու ժամանակահատվածում ստուգման համար հատկացված ֆինանսական միջոցների և մարդկային ռեսուրսների միջին ցուցանիշները, որոնք համեմատվում են նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի հետ:

2017 թվականի 2-րդ եռամսյակում Տեսչական մարմնի կողմից ստուգումներ չի իրականացվել, ինչի պատճառով 2018 թվականի 2-րդ եռամսյակի գնահատումը հնարավոր չէ իրականացնել:

2018 թվականի 2-րդ եռամսյակում Տեսչական մարմնի կողմից առանձին ստուգման համար հատկացվել են ֆինանսական միջոցներ – 8747 դրամ և մարդկային ռեսուրսներ – 2,05 աշխատակից:

3.4) Տեսչական մարմնի, Տեսչական մարմնի աշխատակիցների դեմ բերված դիմում-բողոքների քանակը և դրանց արդյունքները:

Չափորոշչի գնահատականը 2018 թվականի 2-րդ եռամսյակի համար՝

- Դրական,

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության՝ չափորոշիչը գնահատվում է դրական, եթե հաշվետու ժամանակահատվածում դիմում-բողոքներ չեն ստացվել:

2018 թվականի 2-րդ եռամսյակում Տեսչական մարմնի աշխատակիցների դեմ բերված դիմում-բողոքներ չեն ստացվել: